

VĚŘÍM, POMOZ MÉ SLABÉ VÍŘE

BRATR FRAÇOIS Z TAIZÉ

Věřím, Pane, pomoz mé slabé víře

Jak může Bible na jednom místě mluvit o „plnosti víry“ (Židům 10,22), tedy o plně uvědomělé víře, a na jiném místě o víře „velké jako hořčičné zrnko“ (Lukáš 17,6), které se podobá nejmenšímu ze všech zrněk? Jak můžeme rozumět vztahu mezi těmito dvěma tvrzeními, jaký konkrétní smysl jim můžeme dát v našem životě? Otec epileptického dítěte se odvážil Ježíši říct z celé síly své úzkosti: „Věřím, Pane, pomoz mé slabé víře“ (Marek 9, 24).

Víru můžeme pociťovat jako něco skromného. To znamená, že „víra sama“ musí stačit. Věřící se musí spokojit s tím, že nic dalšího nebude mít, že v žádném případě nedostane důkaz, že nic neviděl, že nebude vědět, nebo dokonce chápat, že nic neucítí. A přece, existuje něco, co náš život určuje natolik, jako tato skromná víra? Nic neovlivní životní rozhodnutí tak hluboce a nic neposílí kontinuitu v tomto životě tak jako tato troška víry, toto skoro nic. Aniž bychom se museli obávat, že se zmýlíme, můžeme říci, že víra v našem životě je všechno, a zároveň můžeme stejně dobře říci, že je téměř nic. Je nemožné vykládat, čím je sama v sobě. Já ji nevlastním, mně nepatří. Víru těsně následuje pochybnost, jde jí v patách, jak to trefně vyjadřuje otec epileptického dítěte ve své prosbě.

Je tedy pochybnost jako červ, který už v ovoci je a nechá ho nakonec shnit a padnout na zem? Ne bezpodmínečně. Pochybnost zůstává stále možná, protože Bůh nás do ničeho nechce nutit a do krajnosti ctí svobodu našeho srdce. Bůh nám důvěřuje a touží po vztahu, v němž naprosto nic není vynucené. Pochybnost se může stát nebezpečnou; pod ní se otevírá propast. Nikdy o ní ale nemůžeme mluvit jako o cizím tělese nebo o něčem nemístném. Pochybnost existuje, protože existuje víra.

Ovšem doba, ve které dnes žijeme, činí přítomnost pochybnosti vtíravější než kdykoli před tím. Dříve člověk mohl věřit s celým společenstvím věřících, neslo ho přesvědčení společenské většiny, ať už to byla církevní obec nebo církev jako celek. Když se dnes sami právě tak silně opíráme o víru všech ostatních svědků, nefunguje už tato opora prostřednictvím společenské většiny stejným způsobem. Víra je nyní mnohem osobnější. Často nás odlišuje od lidí, kteří jsou nám nejbližší. A tím, že se stala osobním krokem, se také stala nevyhnutelně napadnutelnější.

Mimo to má moderní věda tendenci víru striktně odkazovat do niterné oblasti. Aniž bychom tím byli stále bezpodmínečně ohroženi, vzbuzuje nebezpečí, že zasáhne víru v její vlastní podstatě. Neboť víra v Krista se vpisuje stále do dějin a otevírá nám úkol na této zemi. Tím, že exaktní vědy, ale také humanitní vědy jako psychologie odkazují víru do niterné oblasti, mohli by ji učinit něčím velmi

choulostivým, protože by ji zbavili jejího dopadu na konkrétní život, odebrali by jí důležitost v dějinách. Také v tomto bodě je pochybnost stále vtíravější. Na tuto danost si přesto nemůžeme stěžovat, neboť takto se silněji projeví i skutečná podstata víry.

Směřovat k Ježíši

Právem se často tvrdilo, že víra v Novém zákoně nespočívá nejprve v tom, že se zde těžko srozumitelné pravdy jednoduše pokládají za věrohodné nebo přijatelné. Stejně tak se víra nepředstavuje jako ta velká vytrvalost, která charakterizovala určité židovské kruhy v dobách Ježíšových, když naplnění Božích zaslíbení na sebe nechalo čekat.

Mohli bychom říci, že víra v Novém zákoně nejprve přijímá formu pohybu. Spočívá v jednom kroku, totiž v tom, že člověk „přichází k Ježíši“. Snad bychom měli dokonce říci, že ještě před „směřováním k“ je v základu nejprve žízní, touhou: „Jestliže kdo žízní, ať přijde ke mně a pije, kdo ve mně věří“ (Jan 7,37). V tomto textu staví Jan „přicházení k“ a „věření v“ paralelně vedle sebe (srv. 6,35) a zároveň ví, že toto „přicházení k Ježíši“ není možné bez tajemné přitahující síly, kterou Otec již působí v srdci člověka (6,44).

V první řadě se tedy víra netýká jistých pravd nebo zaslíbení pro budoucnost, a dokonce ani vysvětlení existence transcendentního Boha. Začíná „vycházením“ směrem k Ježíši jako osobě, a toto vycházení odpovídá často žízní. V srdci už se mezitím něco potají děje. Něco je již přitahuje. Vtělením, přítomností Ježíše jako člověka, zaujímá víra nejprve krajně jednoduchou formu: samotná touha v sobě může obsahovat počátek víry; pohyb už znamená počátek cesty.

Na více místech čtvrtého evangelia můžeme sledovat takové „cesty víry“. V 9. kapitole se vypráví o uzdravení slepého od narození. Na začátku tento člověk ví jen to, že byl uzdraven tím, „koho nazývají Ježíš“ (v. 11). Později už tvrdí, že onen člověk je „prorok“ (v. 17). Když mu odporují, jde o krok dál; pro něj se může jednat jen o muže Božího, neboť kdyby nepřišel od Boha, nemohl by činit nic (v. 31 a 33). Když nakonec znovu potká Ježíše a pozná v něm Syna člověka, sklání hlavu až k zemi a říká: „Věřím“ (v. 35–38). Jakou cestu urazil! Nejprve nejasné představy, pak průlom k tajemství a nakonec gesto klanění. Někdo, kdo byl úplně slepý, je nyní tak hluboce zasažen, že skutečnost, že nyní může vidět, už sama o sobě nic neznamená. Světlo se pro něj stalo vnitřní záležitostí a toto světlo mu stačí.

Také ve 20. kapitole je mnoho podobných příběhů. Petr a Jan běží ke hrobu. Zjišťují, že je prázdný a sukna že byla pečlivě složena. O milovaném učedníkovi říká evangelium, že „uviděl a uvěřil“ (v. 8). Není blíže uváděno, čemu uvěřil. Měl nějaké předběžné tušení? Marii z Magdaly bylo dáno spatřit Zmrtvýchvstalého. Poznala ho, když na ji zavolal jménem (v. 16). Téhož dne večer mohli také apoštolové spatřit Ježíše. Prohlédli si rány po jeho utrpení. Víru však Ježíš klade do jejich nitra tím, že na ně dýchá, vdechuje jim svůj vlastní život (v. 20 a 22). Vrcholné svědectví o „kroku víry“ nakonec

podává Tomáš. Ten nebyl schopen věřit, v přítomnosti Ježíše ale prožívá obrat. Jistě proto, že měl před očima rány po Ježíšově utrpení, ale pravděpodobně ještě mnohem více proto, že Ježíš četl v jeho srdci a Tomáš si to uvědomil. Když říká: „Můj Pán a můj Bůh“, vyznává víru klaněním (v. 27–28).

Každý může prožít něco podobného na své „cestě víry“. Na zmíněných příbězích je zarážející, že všechny postavy na jedné straně začínají s málem a na druhé straně vidíme, že je jim Kristus mnohem blíže, než oni vůbec tuší. Také my můžeme o sobě říci: Vydali jsme se na cestu a neměli jsme skoro nic, a čím více jsme postupovali, tím více nám bylo zřejmé, že ten, za nímž jsme šli, nás už znal. Jeho přitahující síla nás předcházela. Víra nepatří k věcem, které můžeme měřit. Nespočívá pouze v „směřování k“. Je již v sobě samé přítomností toho, k němuž jdeme.

Kristus v nás skrze víru

Když už Ježíš fyzicky není mezi svými, nevyznačuje se pohyb směrem k němu změnou místa, vycházením a následováním, jak tomu bylo před zmrtvýchvstáním. Kdo v něj věří, dělá stále ještě krok; ten ale spočívá v tom, že se mu odevzdává, že se mu vydává a uvolňuje mu místo. Paradox víry je přitom evidentní. Víra není skoro ničím, a je tím, co zahrnuje více než všechno. Spočívá v tom, že Ježíši stále otvíráme dveře svého srdce, a přitom víme, že on se již nachází uvnitř. Je snad něco méně účelného, něco prostšího než toto: otvírat někomu, kdo už je tady? Kristus ve mně nesídlí jako cizinec, který mě chce vyhnat z mého příbytku. Je se mnou jako někdo, kdo mě miluje, kdo do mě proniká, kdo ve své lásce je v mém nitru více mnou, než jsem já sám. Přesto je na mně, abych mu vždy znovu otvíral, neboť mezi ním a mnou je vše založeno na osobním dialogu, nic se neděje beze mne, automaticky. Všechno se děje na rovině živého vztahu.

Pavel to vyjadřuje velmi citlivě: „Už nežiji já, nýbrž je to Kristus, kdo žije ve mně; to, co žiji v přítomnosti ve svém těle (ve slabém a smrtelném lidském bytí), to žiji ve víře v Božího Syna, který mě miloval a pro mě se vydal.“ (viz Galatským 2, 20) Kristus je přítomný, protože jsme se mu dali tím, že jsme v něj uvěřili. Od této chvíle už nežiji já, ale on, který žije ve mně. Dokud jsme ale v tomto životě, můžeme to žít jen ve víře tím, že se mu bezvýhradně odevzdáváme, tím, že mu otvíráme svá srdce.

V tomto smyslu můžeme také chápat Jana, který popisuje víru jako „vítězství, které triumfovalo nad světem“. (1. Janův 5, 4) Jan nám nechce říci, že máme svou víru chápat přehnaně tak, že svět už na nás nemá žádný vliv a že nás už nemůže svést. Ne, připomíná nám, že když jsme uvěřili, když jsme nechali Krista vstoupit do svého života, byl v nás svět odhalen se vším, co nám chce dávat věřit. Od té doby máme dveře svého srdce pro Krista otevřené, pro něj, který je ve světě (1. Janův 4, 4). Od tohoto okamžiku můžeme říci, že on je naše víra.

Pavel používá ostatně vzácný výraz: „víra Kristova“ (např. Filipským 3, 9). Nejde tedy jen o víru v Krista, tedy o rozpoznání toho, kdo je Kristus, a odevzdání se mu v důvěře. Jde o víc: Víra je

zakoušena jako dar, je to víra Kristova a já ji přijímám jako to, prostřednictvím čeho mě Kristus sjednocuje se sebou a nechává mě žít, jako žije on. Znovu se zdá být můj podíl na víře jako téměř nic. A přesto je mi s ním darováno všechno. Toto „téměř nic“ určuje celý můj způsob bytí.

Kdo jsi?

Na tomto místě svých úvah zůstávám nejprve stát u dvou otázek, které se objevují v evangeliích; jedna je kladena Ježíšovi a druhou klade on nám. Nejprve otázka, kterou lidé kladli Ježíšovi: „Kdo jsi?“ (Jan 8,25). Věřit je těžké. To souvisí s podstatou víry. Neboť kdo věří, stojí před věcmi, které nemohou být dokázány. Jak dalece je víra autentická, bude mít v sobě stále něco křehkého, křehkost, která je v ní tak říkajíc zakotvená. Obtížnost věřit souvisí ovšem také s identitou onoho Ježíše, v něhož věříme. Chtěl bych se ho sám zeptat: „Kdo jsi?“ I když je pravda, že víra je sama o sobě křehká, mé tázání se nakonec týká tvé osoby, Pane Ježíši, kdo tedy jsi?

Kdybys byl velká náboženská postava, mohl bych tě obdivovat a přijímat tvůj život a tvoje učení jako životní pravidlo. Ale zachoval bych si odstup, nevěřil bych v tebe. Mohl bych se sice mnoho o tobě naučit a tímto způsobem bych tě mohl získat do své blízkosti, ale zůstával bych na této straně víry a neodevzdal bych se docela. Měl bych dokonce pocit, že jsem nepochopil, kdo jsi.

Neboť tys byl tak jiný než velké náboženské postavy lidstva. Jistě, byl jsi velmi zbožný; evangelia přinášejí zprávu o tom, jak ses modlil. Ale i v tomto ohledu jsi ještě zcela jiný. Tvůj život se podobá tak málo vzestupu. Nikde se nepředstavuješ jako geniální završení lidstva. Askeze, meditace, boj a utrpení ti nesloužily k tomu, abys dosáhl vyššího stadia zkušenosti. Plynutí tvého života je jiné. Žádné pomalé dobývání, žádná tvrdá iniciace, žádné rostoucí zdokonalování. Sleduješ sice vývoj lidského růstu, jsi ale bytost, která už od svého původu žije jako dar. Všechno u tebe spočívá v tom, co jsi přijal k bytí, takříkajíc do své „přirozenosti“.

Co říkáš o Bohu, nedělá dojem, jako bys to objevil teprve na konci dlouhé cesty. Mluvíš, jako by bylo všechno jasné. Tak jasné, že může rozumět i dítě. A když říkáš, že máme milovat nepřátele – poslední pravda, na jejíž straně už není nutné, abychom hledali ještě hlubší – přinášíš to ne jako ovoce namáhavého hledání, ale jako skutečnost, která je dána tím, co jsi. Nemáš zapotřebí tuto výzvu ospravedlňovat, jmenovat důvody pro tuto pravdu. V tvých ústech je prostá a jasná. (Milujeme všechny vždy příliš málo.)

Potřeba, která utváří každou lidskou zkušenost, potřeba něco získat a něčeho dosáhnout je ti cizí. Děláš spíš dojem, že neustále přijímáš. Tvoje existence je zcela a úplně darem shůry; jsi ten, který přichází shora (Jan 3,31). Přicházíš odjinud. Ve tvém životě nacházíme nevinnost, která se dá vysvětlit jen tímto způsobem. Tvůj původ je úplně jiný než náš. Ani ti nejzbožnější lidé nebyli nikdy takovým způsobem prostí.

Když mám potíže vysvětlit tvoje narození a tvoje zmrtvýchvstání, stačí mi, abych svůj pohled soustředil na to, čím jsi bezesporu byl podle evangelia. Odtud nachází svoje místo všechno, co se mi zdá těžké. Sama tvoje osoba, tvoje chování, už ukazují, že tě nemohu posuzovat podle zákonů tohoto světa. Víš, odkud jsi přišel, a kam jdeš (Jan 8,14). Oba konce tvého života, tvůj příchod a tvůj odchod, oba okamžiky, v nichž se musely nebe a země otřást, přijímají své světlo ze středu, odtud, kde tě vidím, jaký jsi a jak jednáš.

Jako dar shůry můžeš jen sestoupit. Máš váhu každého velkého daru. Ty jsi „sestoupil“, jak se to říká v evangeliu (Jan 6,33 a 38) a stále ještě sestupuješ. Všechno spočívá v tomto sledu: sestoupení, přidružení se k lidem, kteří se dál nacházejí dole a kteří se zdají být mimo dosah. Tak slovo „dar“ neobjasňuje jenom to, odkud pocházíš. Dá se tak porozumět i tomu, kam jdeš. Vracíš se zpátky k Otci, od něhož jsi přišel, ale vracíš se tam ve stejném procesu daru. Tento návrat bychom mohli nazvat výstupem, ve skutečnosti ale jen nacházíš znovu cestu zpátky k Otci tím, že necháváš tento dar dokonale rozvinout. Vzhledem k síle této lásky – lásky Otce, který tě dává lidem, a tvé vlastní lásky, z níž se vydáváš, nemá už smrt žádnou moc. Nepřekonatelná bariéra byla překročena. Můžeme se teď ptát, kam jdeš, protože byla připravena cesta. Vrátil ses k Otci a my tam ode dneška přicházíme spolu s tebou.

Byl jsi často velmi diskrétní o sobě samém. Když jsi chtěl něco říci o svém původu a o konci svého života, použil jsi tajuplné výrazy. To bylo záměrné. Museli jsme k tobě přijít prostřednictvím víry. Náš úkol teď je, abychom rozluštili smysl této mlčenlivosti.

Kde je vaše víra?

Víra není nejprve souhlas s pravdami nebo převzetím tvrzení, které nemůže být přezkoušeno, nýbrž podstatným způsobem důvěra, přenechání se někomu jinému, jeho slovu nebo jeho schopnosti udělat, co slibuje. Kdo věří, neposuzuje už dále všechno podle vlastní víry, nedívá se sám na sebe. Zcela se odevzdává.

Ale víra, kterou dáváme Kristu, může růst jen tehdy, pokud se opírá o poznání. Čím dále postupují, tím více mám potřebu hlouběji chápat, co mě na počátku k němu přitáhlo a co mě pohnulo, abych mu dal svou důvěru. Hebrejské slovo pro poznání nesměřuje ostatně ani tak k intelektuálnímu přístupu jako spíš ke společenství mezi osobami. Když chci poznat Krista, snažím se tedy prohloubit, co se o něm mohu dozvědět, jak o něm mluví evangelia a jak ostatní spisy Nového zákona mluví o jeho životě.

Na jednom z nejosobnějších míst, která Pavel napsal (Filipským 3,4–11), zaměňuje bez problémů víru v Krista s poznáním Krista. Víra mu umožňuje odložit všechno, čím mohl vyniknout, aby se mohl už jenom svěčit Kristu, a tak se tato víra stane nezbytně osobním poznáním Krista v konkrétním životě, poznáním moci jeho zmrtvýchvstání a jednoty s jeho utrpením.

Protože Kristus není postava minulosti a život s ním nemá v sobě nic statického, určujícím prvkem víry zůstává důvěra. Neboť budeme nezadržitelně stavěni před nepředvídané situace. Sám život o sobě nás nenechává nikdy stát. A Kristus sám nás volá, abychom ho následovali tam, kam jde před námi.

Nikdo si nemůže vytvořit zásobu důvěry. Můžeme sice získat jistou vyrovnanost nebo upevnit vlastní přesvědčení. Můžeme se nechat prosáknout slovem „důvěra“ a stále znovu si předříkávat texty, které o ní mluví. Ale důvěra, kterou někomu dáváme, bude vždy krokem na cestě. Ta cesta nás vede do nepoznaných situací, někdy je skoro neschůdná, může dokonce vést do temnoty, kde chybí jakákoli hmatatelná opora. Pak zůstane už jenom on. Je nemožné, abychom se dále zabývali sami sebou. Zbývá jen, abychom naslouchali jeho tichému hlasu, abychom zachytili byť je nepatrný záblesk jeho světla. A někdy může být úzkost tak velká, že neslyšíme a nevidíme vůbec nic.

Jak mohl Ježíš v takových situacích vyčítat svým učedníkům jejich „malou víru“? (Matouš 6,30; 8,26; 14,31; 16,8) Můžeme vůbec víru měřit? Měli snad mít větší zásobu důvěry? Jak dalece byla jejich víra nedostatečná? Chtěl snad, aby oni sami byli schopni se postavit těžkým skutečnostem nebo je řešit? Je úžasné, že evangelista Matouš mohl vedle sebe postavit v jednom a tom samém verši výčítku „malé víry“ a zaslíbení, které platí víře velké jako hořčičné zrnko (17,20). Pokud je víra sama o sobě téměř ničím, jak můžeme kárat lidi, kteří mají malou víru?

Měla se snad víra učedníků zvětšovat tak, aby se na situaci mohli podívat jaksi shora a tím ji ovládl? Takový postoj by přeci tak málo souzněl s duchem evangelia, s prostou důvěrou chudých mužů a žen. Snad směřuje výraz „malá víra“ spíše k příliš krátkozraké důvěře, která se zastavila na půli cesty, jako by byly oblasti, v nichž nemůžeme s Ježíšem počítat, důvěře, která Ježíšovu moc omezuje na to, co je duchovní nebo niterné, a nemůže rozpoznat jeho přítomnost uprostřed stvoření nebo dějin. Učedníci nešli dostatečně daleko. Vrátili se k tomu, co se jim zdálo být možné, místo aby se odvážili prostě, téměř s ničím, pokračovat dál, jen s Ježíšem. Jejich důvěra byla krátkozraká.

Uchovávám v paměti mnoho lidí, kteří sice žili s mnoha pochybnostmi, ale angažovali se s velkou odvahou. Dokázali se spolehnout na nepatrné světlo víry. Toto slabé světlo pro ně mělo nekonečně větší váhu než nejinteligentnější úvahy, které se jim nabízely. Tak nikdy nezůstali stát. Plná, celistvá víra může tedy být současně zcela malá víra. Zakouší všechno, co ji může zakalit, ale odmítá nechat se rozdělit tím, že se omezí jen na jednu část života. Víra spočívá zcela na tom, v koho věří. Nemá svůj základ v sobě samé. Má jen jeho. A jeho nemůže svázat, omezit, redukovat ho na svou osobní úroveň. On nás stále předchází a zanechává v nás dojem, že máme víry nedostatek.

Podobným způsobem vypráví Lukáš příběh o utišení bouře a nahrazuje přitom Ježíšovu výčítku („Proč máte strach, lidé malé víry?“) otázkou: „Kde je vaše víra?“ (Lukáš 8,25). Lukáš odlehčuje výčítku a přeje si odpověď čtenáře. Představuji si sebe v podobné situaci. Jak bych reagoval na tuto Ježíšovu otázku? Zdá se mi, že bych odpověděl bez váhání: „Ale ty jsi naše víra.“ Je evidentní, že v nás víra chybí. Není nikdy na stejné úrovni jako dar, který nám byl dán, a nemůže obstát v kritických

situacích. Ale když tu jsi, věřím. Bereš všechno na sebe, také můj nedostatek víry. Tvoje přítomnost je přítomnost víry.

Příběh otce epileptického dítěte, který byl v úvodu zmíněn, ukazuje ještě lépe, jak blízko je Ježíš člověku, který nemůže věřit. Otec se blížil k Ježíši a říkal: „Pokud něco můžeš udělat, měj s námi slitování a pojď nám na pomoc“ (viz Marek 9,22). Slova „pokud můžeš“ vrací Ježíš otci zpátky a připojuje: „Všechno je možné tomu, kdo věří.“ Je to jakoby mu říkal: „Je na tobě, abys mi dal svoji důvěru“. Bez váhání se postavil na stranu člověka, kterému se nedařilo věřit a jeho nedostatek víry vzal na sebe. Pomohl jeho víře, a tak se stalo nemožné. Nemusíme si tedy myslet, že slabá víra je od Ježíše daleko. On sám přichází na pomoc těm, kteří nemohou uvěřit.

Upřímná víra

V druhém listu Timoteovi připomíná Pavel upřímnou víru, kterou Timoteus má (1,5). Upřímná víra znamená doslova nepředstíranou víru, víru bez pokrytectví. Jde tedy o víru, která nedělá předěl mezi tím, v co věří, a tím, co žije. Je pochopitelné, že to Pavel u Timotea chválí. Nedělal by to každý, když vidí, že člověk ze své víry vyvozuje všechny důsledky? Kdo naopak odmítá proměňovat v činy slova víry, zcela je diskredituje.

Ale existuje ještě jiná forma pokrytectví: používat víru na něco, co nenabízí, usilovat o její nahrazení atraktivnějšími, zajímavějšími, subtilnějšími teoriemi, vtahovat Krista do proseb, které se odklánějí od evangelia. Je sice pravda, že víra se rozvíjí, když je proměňována v konání a poznání, avšak nemůže být nikdy postavena do služby našich vlastních zájmů. Co dává, zůstává na rovině víry. Jakmile se stane ideologií nebo gnosí, je znetvořena.

Na intelektuální rovině zůstává víra vždy v základech každé úvahy. Nestane se nikdy ničím jiným než chudou, neúnavně znovu přijímanou a zároveň přijímající vírou. Od tohoto základu se není možné vzdálit. A v oblasti duchovního života lidé s největším darem soudnosti neúnavně opakovali, že to nejsou mimořádné pocity nebo zkušenosti, které zaručují společenství s Bohem; to žije stále z nejprostší otevřenosti, protože se může jen svobodně darovat a nekonečně překračuje, co jsme si mohli osvojit. Jak to říká Jan od Kříže na začátku svého Výstupu na horu Karmel: „Víra, víra sama, je ten nejvlastnější a nejvhodnější prostředek ke sjednocení duše s Bohem.“

Tajuplným způsobem je to tato chudá víra, tato „víra sama“, která se může stát pramenem vděčnosti. Zdá se jí být tak málo a to, co přináší, má zdánlivě malý dopad na život ve světě. A přece, jak jen můžeme dostatečně děkovat za to, že jsme byli ke Kristu přitáhnuti, že jsme ho osobně poznali a v pohledu na něj jsme dostali jisté světlo do srdce? Vděčnost za dar víry, ale také vděčnost za dar, kterým je Kristus sám. Neboť Bůh, který se chtěl dál lidem poznat, nemohl jít nikdy dál než zjevením v Kristu. Když Pavel píše církvi v Kolosách, v níž se zkoumali jiné prameny poznání než ony, které jsou dány ve víře, připojuje ke každému ze svých vysvětlení a napomenutí výzvu ke vzdávání díky

(Koloským 1,12; 2,7; 3,15; 4,2). Zvláště když se sám cítí velmi slabý, jeho víra se posiluje, protože má otevřené oči pro všechno, co mu bylo dáno, a vědomě za to děkuje.

Upřímná víra se tedy nepředstavuje jako naivní víra, která se brání dalšímu růstu a novým otázkám. Je to spíše víra, která se nechá vést vděčností, a tak udržuje v srdci plamínek. Taková víra volá k tomu, abychom žili stále více v osobním vztahu s Kristem, ve smyslu, v jakém o tom mluví Pavel k Filipským. „Vidím teď všechno jako zbytečné ve srovnání se ziskem, který všechno převyšuje, jímž je poznání Ježíše Krista, mého Pána“ (viz 3,8). Pokud je ve víře nějaké štěstí – a první křesťané říkali, že jsou šťastní, že věří – pochází toto štěstí nejen z perspektiv, které víra otvírá; spočívá právě tak v poznání Krista, v konkrétním a důvěrném společenství s ním.

Víra však zahrnuje také prvky, které nejsou tolik osobní jako společenství s Kristem. Tajemství stvoření i tajemství přítomnosti Ducha v tomto stvoření spočívají na dimenzích nekonečna, které nás přesahuje. V dialogu s náboženstvími Indie, ale také s exaktními vědami je důležité, abychom si toho byli vědomi. Přesto zůstává stále jádrem víry objevení Krista, vztah k němu, pohled, který hledá jeho tvář. Neosobní prvky jsou objasňovány zevnitř. Tak může Pavel stavět Krista do vztahu ke světu, jak byl stvořen se všemi svými dimenzemi a se svými dějinami (Koloským 1,15–20) a zároveň může nahlížet svá vlastní utrpení jako velmi osobní způsob účasti na Kristově údělu v tomto světě (Koloským 1,24). Oheň, který hoří v jeho srdci, osvětluje ty nejbližší perspektivy.

Klanění

Na konci evangelia podle Matouše ovlivňuje zjevení zmrtvýchvstalého Krista přítomné učedníky tak hluboce, že před ním v gestu klanění padají na kolena. Přesto evangelista dodává, že „mnozí však pochybovali“ (viz Matouš 28,17) V samém závěru jeho evangelia se ještě jednou ukáže, že se Bůh neprosazuje a nikoho nenutí. Každý tady stojí ve své svobodě, i ten, kdo váhá.

Skutečnost, že klanění a pochybnost zde nacházíme vedle sebe, nám může pomoci lépe pochopit jak klanění, tak víru. Klanění není, jak si to často představujeme, vynucené sebeponižování, jako kdybychom stáli před tak vysoko převyšující mocností, že jediné, co člověk může udělat, je ustoupit a sklonit se. Není ho také možné zaměnit s rituálním gestem, které může zůstat velmi povrchní. I když se vyjadřuje přednostně v pohybu těla (v Bibli: padnout tváří k zemi), vychází z nitra, jak nám to ukázala zpráva o slepém od narození. Tento člověk, který konečně může vidět, už nepotřebuje hledět na Ježíše; poté, co ho jeho uzdravení vnitřně osvěcuje, padá před ním na zem (Jan 9). Také pro Tomáše není už nezbytné, aby se dotýkal jeho ran. Kdo ví, že je přijat ve své pochybnosti, nemusí již žádat fyzické pozorování. Zůstává jenom klanění (Jan 20).

Na jiném místě v Janově evangeliu mluví Ježíš o klanění „v Duchu a v pravdě“. (Jan 4,23–24) Výraz „v Duchu“ chce v první linii říci: podle duchovní přirozenosti Boží – Bůh je Duch – tedy aniž bychom byli vázáni na určité místo nebo na určitou vnější představu. Ale nemůže to být jinak, než že

tento výraz právě tak vypovídá, že klanění je ožíváno z nitra oním Duchem, Duchem, který nás vnitřně přivádí do souznění s Bohem. A pokud výraz „v pravdě“ označuje protiklad ke každému ještě nedokonalému poznání o Bohu, nemůžeme vyloučit myšlenku, že je zde také míněna ona pravda, o níž je člověk přesvědčen v nitru. Jde o autentické klanění, které je pocíťováno jako legitimní a ne jakoby vynucené.

Samo slovo „klanění“ ale může snadno vést k představě, že jde o něco vznešeného, co je vyhrazeno lidem, kteří mají silnou víru. Vůdčí věta Jana od Kříže může pomoci hlouběji pochopit, co je třeba rozumět klanění: „Otec řekl jen jedno slovo, to byl jeho Syn a ve věčném mlčení to říká bez přestání; je tedy také na nás, abychom slyšeli toto slovo v mlčení.“

Mlčení Boží je zkouškou pro všechny, kdo věří. Sice to naznačuje, že se Bůh žádnému člověku nevnucuje, ale pro mnoho lidí je Bůh jednoduše příliš tichý. I lidé, kteří mluvili v jeho jménu, i když měli zjevení a vhléd do jeho vůle, přece nemohli zpřístupnit ani jeho skutečnou přirozenost, ani otevřít jeho srdce. Bylo nutné počkat na jeho Syna. V něm Bůh prolomil mlčení. V něm šel tak daleko, jak to bylo možné, aby řekl, kdo je, aby to neřekl mluvením, ale lidským životem, jako je ten náš, životem, který se vydává. Víc by udělat nemohl. Nic nemohlo zřetelněji ukázat, kdo Bůh odnepaměti je a jak velmi miluje.

Toto jediné slovo se nyní ozývá bez přestání. Bůh nepřidává žádná jiná slova. Říká to znovu a znovu. V tomto smyslu můžeme říci, že se ozývá mlčení a nemůže být přehlušeno ještě dalšími tvrzeními. Abychom ho přijali, musí se duše nastavit na toto mlčení, musí prostřednictvím hledání odrůst rychlým odpovědím nebo jednoduchým řešením. Slovo vychází z Božího srdce, otvírá jeho srdce, hledá to naše a volá nás až do hloubky naší bytosti. Jde od jednoho srdce k druhému.

Pak rozumím tomu, že v něm je jen láska. Budu tomu rozumět víc a více. Jakkoli blízko však budu Bohu, nikdy nedosáhnou na konec této pravdy. Stále znovu musím tuto pravdu v tichu přijímat, v tichu, které se snaží dosáhnout samotného Božího ticha. Pochopení toho, že Ježíš přichází na pozadí tohoto ticha, nás otvírá klanění. Samotná skutečnost, že Boží mlčení bylo prolomeno, námi otřásá. Bůh nezůstal němý, chtěl říci Slovo, ne shůry, nýbrž v životě jako je ten náš, jakoby zezdola. A obsah tohoto Slova námi otřásá ještě hlouběji: To je tedy ta cena, kterou máme v Božích očích, to tedy je tajemství stvoření! Tak daleko šel Bůh! A s jakým ohledem nám to je řečeno. Nic není vynucováno.

Naše vnitřní diskuse, naše řetězce důkazů, na nichž se živí pochybnost, pak zmlknou. Co říká Bůh příchodem Ježíše – i když nás to dosahuje jen v šeptání, „v hlasu tichém, jemném“ (1Král 19,12) – co zde říká Bůh, má nekonečně větší váhu než všechno, co v našem nitru může vyvstat. Zde jsme poznání hlouběji, než dokáže naše vědomí. Zde můžeme jen ztichnout, odevzdat se, v klanění se sklonit.

Stejně jako vědomí slabé víry nebrání mnoha lidem v tom, aby jednali s hlubokou a smělou důvěrou – protože tomu málu, co je osvětluje, dávají přednost – tak je tomu i s klaněním: přednost je dána tomu, co nás uchvátilo. Víra, která si je vědoma své křehkosti, by se mohla snadno zredukovat na

lidskou úroveň a omezit se. To by ale znamenalo opět se zpronevřit podstatě víry. Vždyť víra svou podstatou usiluje o to, co je ještě na té „druhé straně“, za branami věčnosti: totiž o setkání a klanění.

frère François: Je crois, soutiens mon manque de foi, LES CAHIERS DE TAIZÉ 1. c Ateliers et Preses de Taizé, 71250 Taizé, France, z němčiny přeložila Helena Smolová.